

ÇOCUK EĞİTİMİNDE AİLENİN ROLÜNE SOSYOLOJİK BİR BAKIŞ

Asis. Dr. Mahmut TEZCAN

Bu incelememizde aile kurumunun çocuk eğitimiyle ilgili toplumsal özelliklerine değinilecektir. Konuyu daha çok ailenin fonksiyonları yönünden ele alacağız.

Aile, yüzyüze ve samimi ilişkilerin en güçlü olduğu birincil gruplardandır. Bu nedenle, bireyin tutum ve değerlerinin oluşumunda birincil etkileşimi sağlaması yönünden ayrı bir öneme sahiptir. Onun temel kurumlar arasında yer almasının nedenlerinden birisi de budur.

Eğitim sistemi açısından ailenin birkaç fonksiyonu aşağıdaki biçimlerde ele alınabilir.

1. Biyolojik Fonksiyon — Toplumda nüfusun kaynağını oluşturması açısından aile, temel bir kurumdur. Bu fonksiyon, eşlerin cinsel gereksinimlerini karşıladığı gibi, kuşakların sürekliliğini de sağlamaktadır. Evlenmeler erken yaşta olduğu zaman ailenin bu fonksiyonu, eğitim sistemini doğrudan ilgilendirir (Musgrave, s. 31) artan nüfusun eğitilme gereksinimlerinin karşılanması açısından bu fonksiyon önem kazanır. Erken evlenmeler nedeniyle özellikle kızların okuldan ayrılmaları da söz konusu olabilmektedir. Bu husus da eğitim sistemini olumsuz olarak etkilemektedir.

Az gelirli ve yeterli eğitimden nasibini alamamış ailelerin fazla çocuk yapmaları bugün gözlenen gerçeklerdendir.

2. Ekonomik fonksiyon — Ailenin kendi gereksinimlerini karşılayacak üretim birimi oluşu bu fonksiyonu ifade etmektedir (Ottaway, s. 158). Sanayi toplumlarında aile bu fonksiyonundan giderek uzaklaşmıştır. Artık çekirdek aile ekonomik tüketim birimidir. Ev dışındaki kurumlar bu fonksiyonu üzerlerine almaktadırlar. Giyecek ve yiyeceklerin aile dışında yapılması gibi. Ekonomik faaliyetlerle ilgili iş, aile çevresinden ayrılmıştır. Çocuklar artık babalarının yaptığı işi eğitilme gereksinimlerinin karşılanması açısından bu fonksiyon önem de somut olarak görememektedirler. Oysaki sanayi öncesi toplumlar-

da çocuk babanın yaptığı işi evde görerek öğreniyordu (Smith, s. 76). Aynı biçimde bugün kadın da ev içi üretim dışında kalarak dışarda çalışmaktadır. Böylece aile bütçesine önemli katkılarda bulunmaktadır. Kadının dışarda çalışması ona özgürlük elde etmek yönünden de yardımcı olmuştur. Sanayi toplumlarında böylece ailesinden ayrı yaşam süren genç kadınların oranı artmıştır. (Ottaway, s. 158).

Ekonomik fonksiyonla ilgili bir başka husus da bireyin yaşamını kazanması için gerekli temel becerilerin öğretimini eğitim sisteminin üzerine almış olmasıdır. Okuma yazma, mesleki ve teknik eğitim böyle beceriler arasındadır ve bu becerileri okullar üzerine almışlardır. (Musgrave, s. 31).

Aynı biçimde okullar, mesleksel rehberliğin çoğunu üzerlerine alabilirler. Sanayileşmiş toplumlarda okullarda mesleksel rehberlik, çocuğa en uygun mesleği seçmek bakımından temel bir gereklilik durumuna gelmiştir. (Musgrave, s. 31 v.d.)

3. Sevgi Fonksiyonu — Aile çevresinin değeri, sevgi ve güvenliğin doğal kaynağı oluşundan ileri gelmektedir. Sevgi duymak, şefkat görmek, çocuğun gereksinimleri arasındadır. Ailenin diğer fonksiyonlarındaki değişmelere nazaran bu fonksiyonu çok az değişmektedir (Ottaway, s. 156) İşte ailenin bu kalıcı fonksiyonu onun değerini giderek arttırmaktadır. Sevgi ile çocuk sağlıklı bir kişilik geliştirir. Sevgi duymamış kişi karşısındakine de sevgi gösteremez.

Örneğin sevgi gören çocuklar sıcak ve uyumlu bir arkadaşlık geliştirirken, sevgisiz büyüyenler ilişkilerinde düşmanlık yolunu tutmaktadırlar (Smith, s. 74). Evde sevgi ve ilgi görmeyen çocuk ilgi çekmekten hoşlanır ve ilgi çekmek için akla gelmeyen yollara baş vurur. Böyle çocuklar, örneğin öğretmenin ilgisini çekmek için hırsızlık bile yapabilmektedir. Özellikle kimsesiz çocuklar, yetiştirme yurtlarındaki çocuklar ve ana okullarındaki çocukların şikayetleri, buldukları yerlerde sevgi yoksunluğu içinde oluşları etrafında toplanmaktadır. Nitekim anne ve baba sevgisinden yoksun oluş, buralarda kalan çocuklarda psikolojik bunalımlara ve sorunlara yol açmaktadır. Bu çocuklar yaşama uyum yapamamaktadırlar. Günümüz çekirdek ailesinde anne ve babanın dışarda çalışmasıyla çocuk onlarla uzun süre birlikte olamamaktadır. Bu nedenle onların sürekli sevgisinden yoksun kalmaktadır. (Musgrave, s. 45) Çağdaş kentlerin yarattığı baskılar, gerginlikler, bunalımlar ve sorunlar ana baba sevgisine duyulan isteği daha da arttırmaktadır (Smith, s. 72). Ayrıca boşanma oranının artışı ile çocuğun anne ve baba sevgisinden yoksunluğu da bir sorun doğurmaktadır. Boşanma ile çocuğun anne veya babası ile ilişkileri değişmektedir.

4. **Koruyucu Fonksiyon** — Eskiden aile, üyelerine bakmanın tüm sorumluluğunu üzerine almıştı (Ottaway s. 158). Bu fonksiyon da bugün giderek önemini azaltmaktadır. Çünkü bugün bu fonksiyonu, daha çok devlet üzerine almıştır. Örneğin sağlık, işsizlik, ihtiyarlık ve tüm toplumsal güvenlik biçimlerini üzerine alan devlet, vatandaşlarını bu yönlerden korumaktadır. Bu durum kuşkusuz yoksul sınıfların yararına olmuştur. (Ottaway, s. 159).

5. **Sosyalleştirme fonksiyonu** — Sosyalleştirme çocuğu dolaysız olarak etkileyen bir süreçtir. Özellikle kültür aktarma yönünden sosyalleştirmenin önemi büyüktür. Çocuğun kişiliğinin gelişmesi ailede başlar. Toplumsal normlar orada öğrenilir. (Elkin, s. 47) İlk beş yılda aile, bilinçli veya bilinçsiz birşeyler öğretir. Bu dönem, çocuğun ilk sosyalleşme dönemidir. Örneğin cinsel roller, çocuğun tuvalet eğitiminde öğretilir. (Musgrave, s. 33).

Çocuğun din eğitiminin önemli bir kısmı da aile kurumunda yerine getirilir. Dinsel törenler, dualar ailede öğrenilir ve diğer dinsel uygulamalar yine genellikle aile içinde yerine getirilir. Ayrıca çocuk veya ergenin antisosyal davranışlarının ailece denetlenmesi de onun sosyalleşmesini içerir. (Musgrave, s. 39).

İlk beş yıldan sonra ailenin eğitim görevlerini okul üzerine alır. Çok az öğretmen çocukta anne babası gibi derin iz bırakır.

Çocuk, değerleri, duyguları ve statü beklentilerini ailenin her üyesiyle olan deneyimleri yoluyla öğrenir.

Çocuğun ilk ödüllendirilme ve cezalandırılması, kendisi hakkındaki ilk aşırtma ve ilk davranış örnekleri aile içinde deneyim durumuna gelir ve bütün bunlar temel kişiliğin gelişimine yardım eder. (Elkin, s. 49).

Günlük yaşam davranışları, çocuğa grubunun davranış örneklerini göstermek ve duyguları belirtmek bakımından önemlidir.

Ailede toplumsallaşma, çocuğa öğretimde bulunma, rehberlik, çocuğun eylemlerine yanıt vermek ve kendi eylemlerine çocuğu katmak yollarıyla olur. Çocuk da uygun örnekleri ve değerleri seçer. Bu seçimi, gözlem, başkalarına katılma, rol oynama ve kendi düşünce ve davranışını yargılama yollarıyla gerçekleştirir.

6. **Eğitim fonksiyonu** — Çocuğun örgün eğitimini devlet üzerine almıştır. Okula giriş yaşı düşmüş, çıkış yaşı ise yükselmiştir. (Ottaway, s. 159). Bu nedenle okul, bireyin yaşamının büyük bir kısmını işgal etmektedir. Yeni tip aile eskiye nazaran eğitim konusunda daha ilgili

ve bilgilidir. Öğretmenle yakın işbirliği ile ana babalar kendilerine düşen görevi yerine getirebilirler.

7. **Ailenin boş zamanları değerlendirme fonksiyonu** — Boş zamanın değerli olarak kullanılması evde başlar. Fakat aile, boş zaman değerlendirme eylemlerini sistematik olarak öğretmez. Rastlantısal ve dağınık olarak bireyelerine öğretmeye çalışır. Bir ailenin, bireyelerine öğretimde bulunacağı boş zaman değerlendirme eylemleri, genellikle o ailenin ekonomik düzeyine bağlıdır. Ülkemizde çocuğun hangi eylemi seçeceği, genellikle aileyi oluşturan kişilerin ortak dileklerine bağlı olmakla birlikte, kısmen de anne veya babanın yetkili olarak karışması biçiminde oluşmaktadır. Bununla birlikte, kentsel alanlarda bireyin bu eylemleri özgür olarak seçişi yaygınlık kazanmaktadır.

Sosyolog Ogburn'un da belirttiği gibi ailenin işlevlerinden birisi de üyeleri için boş zaman değerlendirilmesine olanak tanınmasıdır. (Dumazedier, s. 92).

Ailenin işlevlerinden birisi de çocuğun eğitimidir. Çocuğun eğitimi, kuşkusuz onun boş zaman eğitimini de içermektedir. Özellikle ailede oyun eylemleri, ana-baba ve çocuğun birbirlerini daha iyi anlamalarına yol açmakta ve iyi ilişkiler geliştirebilmektedir. Aile ayrıca çocuğun ilk ve doğal oyun yeridir. Böylece çocuk, aile üyeleriyle sürekli bir karşılıklı eğitim sürecine tabidir.

Ailenin çocuğa sağladığı boş zaman eğitimi, oyuncakların, araçların ve eylemlerin seçimi yönünden oluşmaktadır. (Miller and Robinson, s. 261). Böylece ailede boş zamanların değerlendirilmesi onun mutluluğuna ve istikrarına yol açabilir. Ortaklaşa eğlence aile bağlarını güçlendirir.

Fakat modern kent ailesinde aile, boş zaman eğitimi ve değerlendirilmesi yönünden önemini kaybetmiştir. (Miller and Robinson, s. 258). Bu fonksiyon, ailenin dışına kaymıştır.

Aile, bu işlevlerini başka kurumlara kaydırmıştır. Okul, ticarî boş zaman kurumları gibi örgütler ailenin bu işlevini üzerlerine almışlardır. (Ottaway, s. 159). Çocuklar, ana baba, boş zamanlarını daha çok dışarda geçirmektedirler. Bu değişimde birçok faktörler rol oynamıştır. Bu faktörler: a) Konutların yetersiz ve elverişsiz oluşu da bu hususta rol oynamıştır.

Sayırsız ailelerden oluşan konutlar ve apartmanların hızla artışı, sadece boş alanları ortadan kaldırmakla kalmayıp, ev içi boş zaman eylemleri için olanakları da azaltmaktadır. Örneğin, bahçelerin garaj

amacıyla kullanılması gibi. Ev içi ve dışı alanların yokluğu, çocukları başka yerlerde işbirliği ve toplumsal eylem için olanaklar aramaya yönettirmektedir. Oyun alanları, çocuk kulüpleri, dans salonları ve sinemalar, popülerliklerini kısmen ev koşullarındaki değişikliklere borçludurlar.

- b) Kadınların bağımsızlığı, gençlerin özgürlüğü,
- c) Aile üyeleri iş yaşamı nedeniyle yorgun ve çok meşgüldür.
- d) Seyirlik sporun gelişimi.
- e) Ticari boş zaman değerlendirme kurumları daha cazip duruma gelmiştir. Bir eğlence endüstrisi doğmuştur.

f) Seyahat arzusu,

g) Kitle iletişim araçlarının gelişimi.

Bütün bu olumsuz durumlara rağmen aile yine de,

a) Önemli bir müzik merkezidir. Teypler, radyolar, plâklar daha çok evde kullanılır. Elektrik gücü dinlenme ve eğlenmeyi eve aktarmaktadır. (Smith, s. 78). Elektrik gücü, bahçeye, mutfığa, kitaplığa, oturma odasına, yemek ve yatak odasına uygun araçlar getirmiştir.

b) Yine, ev bir okuma merkezidir. Her türlü kitap, dergi, gazete gibi materyallerin çoğu evde kullanılır.

c) Sohbet olanakları daha fazladır.

d) Ayrıca ev kadınlarının teknolojik gelişmeler nedeniyle ev işi için ayırdıkları zaman kısalmış, bunun yerine çocuk ve gencin boş zamanını değerlendirme ve ona boş zaman eğitimi sağlama biçimine dönüşmüştür. Örneğin Amerikan ailesinde kadın, artık tamamen ev içi rollerini yerine getiren, politikayla ve ekonomi ile ilgilenmeyen bir tip değildir. Kadın çevrede etken ve önemli bir güç sahibi olmuştur. Çabalarının çoğunu, çocuğun ve gencin boş zamanını iyi bir biçimde değerlendirme ve refahı arttırmak için kurumlar ve gruplarla ilişkiler için sarfetmektedir.

e) Özellikle ülkemizde hem kırsal, hem de kentsel kesimde evin kızlar ve kadınlar yönünden yegâne boş zaman değerlendirme ve eğitimi merkezi durumunda oluşu dikkati çeker. Örneğin örgü, biçki, dikiş, nakış gibi el işlerini genç kızlar evlerde anne ve arkadaşlarından öğrenirler. Diğer el sanatlarının bir kısmı da yine evde yapılır. Halıcılık gibi.

f) Komşular arası gece ve gündüz ev gezmeleri de toplumumuzda oldukça yaygındır. Bu gibi ziyaretler söyleşiye, dayanışmaya, toplumsal kişilik geliştirmeye ve eğitime olanak verdiği için konumuz açısından önemlidir.

g) Aile oyunları, birlikte otomobil seyahatleri ve TV izleme, günümüzde hem ülkemizde hem de diğer ülkelerde aile üyelerini bir araya getiren ve ilişkileri geliştiren, üyeler arası diyalogu sağlayan yeni gelişmelerdir. (Dumazedier, s. 107).

h) Bugün ailenin boş zaman değerlendirme yönünden başka bir rolü ise bireye hobi alışkanlıklarını kazandırmaktır. Bu alışkanlıkların edinilişi ve uygulanışı aile içinde gerçekleşmektedir. Hobi kavramı, bireyin boş zamanında alışkanlık durumuna getirdiği, sürekli olarak uğraştığı bir faaliyettir. Koleksiyonculuk, el sanatlarından herhangi biri, müzik v.s. gibi (Tezcan, s. 147).

Hobi alışkanlığı ile ilgili olarak bir yazarımızdan aldığımız aşağıdaki örnek ilginçtir (Anday, s. 55). Yazarın dostu bir operatör profesöre bir adam telefon etmiş. "Ben çok ince ve keskin bir bıçak geliştirdim, siz ünlü bir operatörsünüz, belki görmek istersiniz" demiş. Profesör de adamı evine çağırılmış. Adamın bu işlerle amatörcüğe uğraşan bir kişi olduğu anlaşılmış. Adamın asıl işi tornacılık imiş. Bir derneğin üyesi imiş ve ancak mikroskopla görülebilen böceklerin yaşamını inceliyormuş yıllardan beri. Son olarak ele aldığı böcek, bütün ömrü yirmi dört saat olan, altı milimetre çapında bir bataklık böceği imiş. Amatör adam kendi buluşu olan bıçakla, bu hayvanın bir milimetre çapındaki kafasını kesmeyi ve beyninin fotoğrafını çekmeyi başarmış. Operatör profesör, yazara bu fotoğrafın büyütülmüşünü göstermiş. Hayvanın başında on-onbeş gözü varmış ve bu gözlerle gece, yaşadığı tek gece (Çünkü tek gününü suyun içinde oluşmakla, gelişmekle geçiriyormuş) yalnız dışısını görüyormuş. Onunla birleştikten sonra da sabaha karşı ölüyormuş. Yazar şöyle bitiriyor yazısını : "Fakat ben, bu hayvanın yaşamını mı düşüneyim, yoksa amatör bilgin tornacının, boş vakit bulup böylesine bir konuyu kendisine ikinci bir iş olarak seçişine mi hayran olayım, bilemedim. İbret alın ey can sıkıntısından esneyenler."

Ailenin fonksiyonları, eğitimle ilişkileri ve bu fonksiyonlardaki değişimlerden sonra şimdi de yine ailenin diğer sorunlarının eğitimle ilişkilerine bir göz atalım.

A. Aile büyüklüğü — Ailelerin geniş ve dar aile tipinde oluşları, çocuk eğitimi bakımından önem taşımaktadır. İngiltere'de işçi sınıfında daha çok geniş aileler görülmektedir. Çocuk suçluluğu oranı da bu

ailelerde yüksektir. (Musgrave, s. 40) Geniş ailelerdeki çocuk sayısının fazla oluşu çocukların yeter derecede eğitimlerine engel olmaktadır. Halbuki iki veya üç çocuklu dar ailelerde ana babalar çocukların eğitimleriyle daha yakından ilgilenebilmektedir. Ülkemizde gecekondü ailelerindeki çocuk sayısının fazlalığı da eğitimlerinin sağlanamamasına ve antisosyal davranışlara yol açmaktadır.

B. Boşanma — Boşanma süresinden gerilimlerden çocuklar zarar görmektedir. Çocuklarda güvensizlik duygusu artmaktadır (Musgrave, s. 44) Düzensiz aile ortaya çıkıyor ve suçlu çocuklar sayısal olarak artıyor. Suç işlemeyenler ise topluma küskünlük içinde ve hüzünlü bir yaşam sürmektedirler. (Smith, s. 73)

C. Çalışan Kadınlar — Çalışan kadınların çocuğa bakımı ve onu eğitmesi güçleşmektedir. Aynı zamanda annelerin çocukla duygusal ilişkileri, sevgide bulunma gibi davranışlara da aksamaktadır. Böylece çocuk anneden başka kimselerle sıkı ilişkiler içinde olabilecektir.

Okullar yönünden de çalışan kadınların sorunları artmaktadır (Musgrave, s. 45). Okul tatil olduğu zaman çocuğa kim bakacak? Kadın sabah işine çocuktan önce gidiyorsa çocuğu okula kim hazırlayacak? Akşam eve çocuktan sonra dönüyorsa yine çocukla kim ilgilenecek? Okul otoritelerinin bu sorunlara yönelmesi gerekmektedir. Örneğin okul sorumluluğunda tatil zamanlarında oyun merkezleri açılabilir. Yahut okulda öğleden sonraları ve ders saatleri dışında çeşitli faaliyetler organize edilebilir. (Musgrave, s. 45).

D. Aile ve Okul İşbirliği — Çocuk okula başlamadan önce ailenin çeşitli sorumlulukları vardır (Cole and Cox, s. 138). Bunlar arasında, çocuğun özgürlüğe ve bağımsızlığa teşvik edilmesi gelmektedir. Ayrıca bazı çocuklar altı yaşında okula gitmeye hazır değildirler. Çocuğunu objektif olarak görebilen ana baba bu durumun farkındadır. Fakat çoğu kez anababalar böyle bir değerlendirmenin deneyim ve objektifliğinden yoksundurlar. Batı ülkelerindeki birçok okullar, yıl sonuna yakın günlerde okula gelecek yıl kaydolacak çocuklar için bir gün düzenlerler. Bu çocuklar o gün anababalarıyla okula gelir, okulu ziyaret ederler. Sorular sorarlar. Ayrıca onların ön kayıtları yapılır (Cole And Cox, s. 138).

Okula gitmeden önce birçok çocuğun yaşamlarında ana baba, yegane otorite sembolüdür. Çocuk okula gidince, ana baba, çocuk üzerinde öğretmenin otoritesini de paylaşmalıdırlar. Özellikle okul kurallarını ihlal eden çocuklar bakımından veliler ve öğretmenler ciddi sorunlarla karşılaşır. Çocuklar okul kurallarını ihlal ettikleri ve cezalandırıldıkları zaman veliler hemen öğretmenin karşısında olur ve

öğretmeni çocuğun önünde eleştirirler. Bu durum kuşkusuz öğrencinin zararına olmaktadır. Çünkü çocuk, sınıfta öğretmenin otoritesine saygı duymayı öğrenmelidir (Cole and Cox, s. 138).

Öğretmenlerin karşılaştığı bir başka sorun da ev ödevleri ile ilgilidir. (Cole and Cox, s. 138). Bu konuda öğretmenlerle işbirliği yapılmamaktadır. Kimi ana babalar çocuklarının eğitimsel başarılarıyla aşırı derecede ilgilenirler. Onlara aşırı derecede yardım ve rehberlik etmekle çocuklarında insiyatif ve girişim yoksunluğuna neden olurlar. Çocuğun ödevlerini ve araştırmalarını kendileri hazırlarlar. Halbuki çocuğa asgarî bir yardım gereklidir. Çocuklarına ödevlerini düzenli olarak yapmalarını teşvik ettiklerinde ona yardım etmiş olurlar.

Ana baba ve öğretmenler arasında başka çatışmalar da çıkabilmektedir. Bu anlaşmazlıklardaki nedenler, okul ve velilerin çocuktan farklı beklentiler içersinde bulunmalarından kaynaklanmaktadır (Bursalıoğlu, s. 52). Örneğin okul daha çok evrensel değerleri çocuğa aşılama isterken, aileler, üyesi oldukları alt grupların değerlerini çocuğa benimsetmek isterler. Bir başka örnek olarak da her iki tarafın farklı disiplin anlayışları belirtilebilir. İşte böyle anlaşmazlıkları gidermek için veli - öğretmen işbirliğini gerekli kılmaktadır.

Öğretmen - veli işbirliğinin güçlendirilmesi, öğretmenler tarafından ev ziyaretleri, ana babalar için çocukla ilgili programlar ve okulda geceler düzenlenmesi çocuğun yararına olabilecek bir kaç örnek çözüm yoludur (Cole and Cox, s. 139).

E. Aile yaşamı için eğitim — Aile yaşamı için eğitim, çocuğun ilerki yaşamını etkilemesi yönünden önemlidir. Bu konuda hem geleneksel eğitim, hem de örgün eğitim rol oynar. (Cole and Cox, s. 139).

Evlenme ve aile yaşamı ile ilgili eğitim evde başlamalıdır. Ana babaların çoğu bu konuda gerekli bilgiye sahip değildirler. Ayrıca çocukların bu konudaki sorularını objektif olarak yanıtlayamazlar. İşte böyle kritik soruları aileler yanıtlayamayınca çocuklar da bunları akran gruplarından doğru veya yanlış biçimde öğrenmeye çalışırlar. Onların kuşkulu tavsiyeleriyle çok önemli kararlar alırlar. Sorumlu ana babalar, çocuklarının başarılı evlenme yapabilmeleri için onları asgarî düzeyde de olsa bu konularda eğitmelidirler.

Örgün eğitim olarak aile yaşamı eğitimi, daha çok üniversite ve yüksek okullarda yer almaktadır. (Cole and Cox, s. 140). Bu da çok yeni ve son zamanlardaki bir yaklaşımdır. Bugün bu konulardaki kurslar sosyoloji, psikoloji ve ev ekonomisi programları içersinde yer almaktadır. Ayrıca, bu konuları işleyen etkin halk eğitimi programları da onları bu yönden eğitebilir.

SONUÇ :

Sanayileşme süreci ile aile daralmış, sadece ana baba ve çocuklardan oluşan bir birim durumuna gelmiştir. Bu nedenle de fonksiyonlarının bir kısmını başka kurumlara devretmiştir. Bununla birlikte,

- a) Sevgi fonksiyonu (Sevmek ve sevilme),
- b) Biyolojik fonksiyon (Çocuk dünyaya getirmek),

c) Çocuğun sosyalleştirilmesi (Çocuğun yetiştirilmesi ve eğitilmesi) gibi fonksiyonları ailenin hayatini devam ettirmekte olup değişmeyen fonksiyonlar niteliğine dönüşerek ailenin önemini korumaktadır. Bunun yanında okulun fonksiyonları da giderek arttığı için aile ile işbirliği gereği ortaya çıkmaktadır.

K A Y N A K L A R

- Cole, W. and Cox, R. : Social Foundations of Education.
U.S.A. 1968.
- Musgrave, P. W. : The Sociology of Education,
Great Britain, 1966.
- Ottaway, A.K.C. : Education and Society
Great Britain, 1968.
- Smith, W. O. : Çağdaş Eğitim
(Çev. Nurettin Özyürek)
İstanbul 1967, Varlık Yay.
- Bursalıoğlu, Z. : Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış
Ankara 1976, 4. Bası, A. Ü. Eğitim Fak. Yay.
- Elkin, F. : The Child and Society
(The process of Socialization)
U.S.A. 1960
- Dumazedier, J. : Towards a Leisure Society, s. 92, U.S.A., 1967.
- Miller and Robinson : The Leisure Age, U.S.A. 1963.
- Tezcan, Mahmut : Boş Zamanlar Sosyolojisi, Ankara, 1977.
- Anday, M. C. : Maddecilik ve Ülkücülük, İstanbul, 1977.